

**ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ)
ОСВІТНЬОМУ РІВНІ**

за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» зі
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

**ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ)
ОСВІТНЬОМУ РІВНІ**

за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» зі
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

методичні рекомендації

Харків «ХАІ» 2021

Методичні рекомендації розглянуто на засіданні кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)

Протокол № 1 від «28» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри д.е.н., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

І. О. Давидова
(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми к.е.н., доц.

(підпис)

Л. Л. Носач

1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ЗАКЛЮЧНОГО ЕТАПУ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА В УНІВЕРСИТЕТІ

1.1. Заключним етапом навчання в університеті для одержання базової вищої освіти бакалавра та повної вищої освіти на факультеті програмної інженерії та бізнесу за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» є виконання кваліфікаційної роботи, на підставі якої Екзаменаційна комісія (ЕК) визначає й оцінює рівень підготовки випускника університету до самостійної роботи в галузях промисловості й ухвалює рішення щодо присвоєння йому відповідної кваліфікації й видачі диплома бакалавра з міжнародних економічних відносин за освітньою програмою «Міжнародна економіка».

1.2. Компетентність випускника ЗВО з міжнародних економічних відносин залежить від рівня його базової гуманітарної, соціальноосвітньої й фундаментальної професійно орієнтованої підготовки, отриманої ним під час процесу навчання в університеті.

Ці знання мають забезпечити успішну роботу фахівця з міжнародних економічних відносин у професійній діяльності і забезпечать розв'язання і узагальнення ним практичних задач з використанням фундаментальних та спеціальних прикладних методів дослідження міжнародних економічних відносин та міжнародних процесів у сферах авіації, космонавтики, машинобудування, інформаційних технологій, а також в суміжних галузях.

Кваліфікаційні характеристики бакалавра передбачають також професійне володіння державною та іноземними мовами і практичне застосування інформаційних технологій.

1.3. Відповідно до викладеного студент зобов'язаний при виконанні обраної теми роботи виявити відповідні знання й уміння для вирішення завдань, поставлених випускаючою кафедрою з виконуваної теми.

1.4. Основний напрямок тематики кваліфікаційних робіт полягає в комплексному дослідженні однієї з актуальних проблем розвитку сфери міжнародних економічних відносин.

1.5. У ролі суб'єктів міжнародно-економічних відносин, можуть виступати виробничі і комерційні підприємства будь-якого профілю; невиробничі госпрозрахункові підприємства й організації в різноманітних сферах (науці, туризмі, культурі, мистецтві, видавничій,

рекламній, інформаційній, концертній, кіно- і відео прокатній тощо); спеціалізовані зовнішньоекономічні організації, у тому числі і зарубіжні, банки, митниці, торговопромислові палати, біржі, страхові товариства, центри аукціонів і тендерних торгів, інвестиційні компанії, спільні підприємства, акціонерні товариства і холдинги за умови наявності в їх статутних фондах іноземного капіталу; органи державної влади і місцевого самоврядування; органи приватизації; міжнародні фонди сприяння ринковим перетворенням в Україні; адміністративні органи вільних економічних зон, територій пріоритетного розвитку і залучення іноземного капіталу, прикордонного обміну; суспільно-політичні й інші об'єднання в інтересах законодавчої ініціативи удосконалювання зовнішньоекономічного законодавства.

1.6. Вимоги до постановки виконання кваліфікаційної роботи і її якості, що викладені вище, дозволяють сформулювати мету і завдання заключного етапу підготовки бакалавра в університеті.

Метою написання кваліфікаційної роботи є глибоке осмислення предмета дослідження, оволодіння матеріалом і методами його самостійного й послідовного викладення; закріплення й цілеспрямоване застосування отриманих в університеті знань для визначення причинно-наслідкових зв'язків процесів і явищ прикладної галузі; демонстрація вміння самостійно працювати з інформацією з різних джерел, коректне використання методичних та інструктивних матеріалів при виконанні кваліфікаційної роботи.

Завдання: опираючись на знання, отримані в процесі навчання в університеті й проходження виробничої практики, а також використовуючи літературні джерела й інші види інформації, самостійно й досить якісно виконати кваліфікаційну роботу відповідно до затвердженої кафедрою теми в заданому обсязі, у строки згідно з навчальним планом; приймаючи самостійні організаційно-технічні, економічні й маркетингові рішення, довести високу ефективність роботи, що забезпечує одержання певних вигід для суб'єктів міжнародної діяльності згідно з тематикою, що досліджується; досягти вирішення зазначеної у роботі проблеми дослідження шляхом надання відповідних пропозицій та рекомендацій.

1.7. Критерієм якості підготовки бакалавра є відповідний рівень глибини пророблення теми та набуття відповідних компетентностей та програмних результатів навчання. Зокрема, згідно вимог

освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних **компетентностей**:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

та досягти наступних програмних результатів навчання:

РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж

усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

PH2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

PH3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

PH4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

PH7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

PH9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

PH11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

PH12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

PH13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

PH15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

PH18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи

тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

РН25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РОЗРОБЛЕННЯ РОБОТИ БАКАЛАВРА

2.1. Випускна робота бакалавра має носити логічний, доказовий, аргументований характер, що базується на пошуку істини в різноманітних версіях концепцій, поглядах, власних висновках студента, які додають роботі достовірність і практичну значущість.

2.2. Базою для роботи є основні положення економічної науки, теорії міжнародних економічних відносин, законодавчих і нормативних актів України.

2.3. Кваліфікаційну роботу й супровідні документи пишуть державною мовою. Реферат виконують державною та англійською мовами.

2.4. Теми типових випускних робіт розробляє випускаюча кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин. Теми ряду кваліфікаційних робіт, запропоновані стейкхолдерами відповідної освітньо-професійної програми.

2.5. Тематика кваліфікаційних робіт розглядається й затверджується на засіданні випускаючої кафедри, щорічно переглядається й відновлюється з метою її відповідності сучасному стану й перспективам розвитку економіки в Україні.

2.6. Студентам надається право вибору тем випускних робіт. Допускається затвердження кафедрою тем кваліфікаційних робіт за пропозицією самих студентів за умови їх відповідності вимогам кафедри.

2.7. Закріплення тем кваліфікаційних робіт за студентами оформляється наказом по університету за результатами проходження практики й її диференційованого заліку.

2.8. Наказом по університету (або факультету) згідно з поданням випускаючої кафедри призначаються керівники кваліфікаційних робіт із числа професорів та доцентів кафедри.

2.9. Для виконання кваліфікаційної роботи студентів видається завдання, складене керівником від випускаючої кафедри, із зазначенням переліку й змісту етапів роботи й строків їх виконання.

2.10. Керівник роботи:

- допомагає в розробленні календарного графіка виконання роботи;
- рекомендує необхідну літературу, інші джерела інформації й методичні матеріали;
- надає методичну допомогу в розробленні окремих питань роботи;
- проводить систематичні консультації й бесіди, передбачені навчальним розкладом;

- перевіряє виконання роботи за змістом й строками її виконання;
- дає письмову оцінку роботі студента і якості виконання самої роботи.

2.11. За пропозицією керівника роботи кафедри надається право запрошувати консультантів із специфічних питань (наприклад інженерних, системотехнічних, безпеки життєдіяльності, іноземної мови) за рахунок ліміту часу, відведеного на керівництво випускною (дипломною) роботою.

2.12. Кваліфікаційна робота є самостійною працею студента, а тому за ухвалені рішення й коректність усіх вихідних і розрахункових даних відповідає студент – автор роботи.

2.13. Під час перевірки матеріалів роботи керівник від випускаючої кафедри у випадку виявлення помилок у методах розрахунку, у виборі рішень має вказати на них і підказати шляхи методично правильного рішення. Техніку розрахунків і рішень студент зобов'язаний знати й застосовувати самостійно.

2.14. Кваліфікаційна робота після захисту зберігається в архіві кафедри або університету протягом строку, встановленого для зберігання звітної документації.

За необхідності передачі матеріалів роботи зацікавленим підприємствам з неї знімають копію й пересилають офіційно за запитом.

3. ВИБІР ТЕМИ РОБОТИ

3.1. Тематика для виконання кваліфікаційних робіт зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» має корелювати з основною метою (ціллю) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка» зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та її предметною областю.

3.2. Орієнтовний перелік типових тем кваліфікаційних робіт, що рекомендуються випускаючою кафедрою для розроблення, наведено на стор. 31.

3.3. Для студентів, які виявили в процесі навчання гарну професійну підготовку, кафедра може дозволити виконання тем, що потребують науково-дослідних опрацювань, спрямованих на подальший розвиток теоретичних, методичних і прикладних питань наукових досліджень, що корелюють з кафедральною науковою тематикою та відображають аспекти розвитку сфери міжнародних економічних відносин, мікро- та макроекономіки й економіки підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

3.4. Після вибору студентами тем і їх затвердження кафедрою керівник роботи оформляє й видає студентам завдання. У завданні формується зміст етапів роботи й зазначаються строки їх виконання.

4. СТРУКТУРА Й ЗМІСТ РОБОТИ

4.1. Кваліфікаційна робота складається із двох частин:

- пояснювальна записка, в якій викладають на письмі всі матеріали роботи;
- креслярсько-плакатні матеріали (або роздруковані матеріали презентацій) з інформацією про основні положення й зміст роботи, що служать для наочного подання виконаних розробок, рекомендацій і висновків при захисті перед ДЕК.
- оформлення роботи має відповідати вимогам чинних стандартів до оформлення звітів у сфері науки й техніки, стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

4.2. Структура пояснювальної записки:

1) загальна частина:

- титульний аркуш (дод. А);
- завдання на роботу (дод. Б);
- реферат (дод. В);
- зміст кваліфікаційної роботи (дод. Г);
- перелік умовних скорочень (за необхідності);

2) основна частина:

- вступ;
- суть роботи, що складається із самостійних розділів і підрозділів;
- закінчення й висновки з роботи;
- список використаної літератури;

3) додатки.

4.3. До пояснювальної записки додаються відгук керівника роботи й рецензія на кваліфікаційну роботу.

4.4. Обсяг пояснювальної записки для бакалаврської кваліфікаційної роботи (без урахування додатків) має бути формату А4 в межах 50 – 60 сторінок.

4.5. Оформлення пояснювальної записки, розрахункових і графічних робіт слід виконувати за допомогою текстових і графічних редакторів, пакетів прикладних програм.

4.6. Пояснювальна записка роботи має в короткій і чіткій формі розкривати зміст роботи: аналіз існуючого стану з теми й висновки про актуальність теми; опис прийнятих методів досягнення мети, резуль-

татів аналітичних побудов і розрахунків; аналіз отриманих результатів, висновки й рекомендації з роботи.

4.7. Наочна інформація до захисту кваліфікаційної роботи може бути виконана у вигляді креслень, плакатів форматом від А3 до А1 або у середовищі Power Point у вигляді комп'ютерної презентації.

4.8. Креслення повинні бути оформлені за правилами ЄСКД, виконані тушшю або чорним олівцем, мати креслярський штамп із зазначенням теми й виконавця кваліфікаційної роботи, плакати – плакатним пером чорною або кольоровою тушшю. Креслення й плакати можуть бути виконані за допомогою графічних редакторів комп'ютерної техніки й плотерів.

4.9. **Вступ.** У вступі необхідно обґрунтувати вибір даної теми і її актуальність; відзначити наукове й практичне значення, хронологічні межі дослідження; навести короткий огляд використаної літератури, чітко визначити мету, задачі дослідження, відобразити теоретичну, методологічну й практичну бази роботи; показати ступінь її наукової новизни.

Якщо досліджується проблема, уже досить розроблена у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, необхідно переконливо обґрунтувати, чому вона все ж таки потребує подальшого вивчення. Якщо ж для аналізу вибрано абсолютно нову тему, то в роботі потрібно навести роз'яснення з приводу того, чому вона варта уваги.

Важливе місце має належати методології дослідження, вибраним методам і прийомам пошуку, збору, аналізу й інтерпретації інформації, необхідної для освітлення поставленої проблеми.

Отже, у вступі найбільш важливим є обґрунтування авторської концепції, лаконічне й переконливе пояснення, чому саме конкретна тема видається студенту значущою і які він бачить можливі засоби й шляхи її вирішення.

Вступ рекомендується писати після підготування чорнового варіанта роботи.

4.10. **Основна частина пояснювальної записки** за своєю будовою оформляється у вигляді самостійних розділів:

I. Вихідні дані й аналіз ситуації, яку необхідно вирішити у кваліфікаційній роботі.

II. Методичне обґрунтування й аналітичне розроблення проблем.

III. Пропозиції (заходи) з практичної реалізації аналітичних розробок теми.

IV. Висновки .

4.10.1. У першому розділі роботи повинно бути викладено сучасний стан питань, що досліджуються, описано та проаналізовано осно-

вні підходи до погляду на проблему дослідження, використано рекомендовані методики, положення, інструкції з проблеми тощо.

У цьому розділі обґрунтовуються теоретико-методичні положення щодо розроблення об'єкта дослідження на основі огляду літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела, іншої інформації, пов'язаної з темою. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються ступінь вивченості проблеми, досліджується стан розвитку відповідної галузі у світі та Україні.

У цілому перший розділ повинен містити теоретичне обґрунтування, сутність, значення, класифікаційні характеристики, сучасні тенденції об'єкта дослідження. Теоретичне обґрунтування має визначити роль і місце досліджуваних явищ та процесів у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (організації, установи).

Матеріал першого розділу необхідно викласти в проблемному плані, тобто робота не повинна зводитися до переписування відомих істин з літератури. Студент повинен обмірковувати проблему, проаналізувати та узагальнити її висвітлення в літературі, показати своє ставлення до позитивних і негативних сторін питання, при цьому слід ілюструвати текст графічними матеріалами, таблицями, графіками, діаграмами тощо

4.10.2. У другому розділі, – аналітичний – повинен містити аналіз стану питань, що розглядаються на конкретному підприємстві (організації), на базі якого виконується робота, і ґрунтуватися на результатах переддипломної практики.

Другий розділ, як правило, складається з трьох або більше параграфів, змістовне наповнення яких можуть становити завдання з проведення аналізу, оцінювання, моделювання, виявлення умов, тенденцій, характеристик, особливостей, факторів бізнес-діяльності, зовнішньоекономічної діяльності, виробництва, організації, підприємства, галузі, корпорації, ринку, регіону, країни.

У процесі дослідження необхідно враховувати інституціональні обмеження, посилаючись на закони, укази, постанови, рішення, статuti, положення, накази, розпорядчі та організаційні документи тощо.

Можуть наводитися дані: про організаційний устрій, розміри за кількістю працівників з їх динамікою за останні три-п'ять років, організаційно-правова форма та форма власності, галузева приналежність, основні види діяльності, спеціалізація, стратегічний профіль діяльності, міжнародні економічні зв'язки та хронологія їх розвитку, привабливість та зручність територіального розміщення та його обґрунтування, характеристика стадії (етапу) життєвого циклу підприємства.

4.10.3. Третій розділ має бути присвячений проектним розробкам і рекомендаціям з досліджуваної тематики. Даний розділ передбачає

надання пропозицій щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності об'єкта дослідження відповідно до напрямку дослідження. Пропозиції надаються на основі співставлення того, що є в практиці роботи організації зі сформульованим у першому (теоретичному) розділі еталоном (макетом) рішення проблеми, а також аналітичним розрахунком, зробленими в другому розділі, які є підставою для тезисного викладання конкретних пропозицій рішення досліджуваної проблеми в організації.

Кожна пропозиція має бути аргументованою і демонструвати критичну оцінку наслідків продукованих студентом ідей.

4.11. У заключному розділі основної частини роботи варто коротко викласти основні результати, особливо підкреслити нові рішення, зробити висновки щодо перспектив подальшого розвитку робіт із даної теми, довести практичне впровадження результатів, показати практичну цінність запропонованих рішень.

4.12. Зразкову схему обсягів, змісту й питань, що підлягають вирішенню у кваліфікаційній роботі, наведено в табл. 4.1.

4.13. Для вирішення поставлених завдань (особливо таких, які потребують різноманітних розрахунків і побудови діаграм і графіків) необхідно використовувати інформаційні технології й комп'ютерну техніку.

Таблиця 4.1

Найменування структурного елемента	Приблизний зміст розділів
1	2
Титульний аркуш	Оформляється відповідно до прийнятої в університеті формою
Завдання на кваліфікаційну роботу	Назва кваліфікаційної роботи і короткий зміст її частин
Реферат	Кількість сторінок, таблиць, малюнків, кількість переліку посилань; об'єкт дослідження або розробки; мета роботи; методи дослідження; результати дослідження та їх новизна; основні конструктивні, технологічні, техніко-експлуатаційні характеристики і показники; рекомендації щодо використання результатів роботи; галузь застосування; економічна ефективність; значимість роботи та висновки. В кінці реферату наводиться перелік від 5 до 10 ключових слів і словосполучень, надрукованих прописними буквами в називному відмінку в рядок через коми.

Найменування структурного елемента	Приблизний зміст розділів
1	2
Зміст	Список розділів і підрозділів пояснювальної записки із зазначенням номерів сторінок.
Вступ (1 – 2 сторінки)	Сучасний стан і актуальність теми. Об'єкт дослідження (підприємство або організація, на основі даних якого виконана робота). Предмет дослідження (бізнес-процеси, які пропонуються до вдосконалення). Цілі і завдання роботи.
Розділ I Методичне обґрунтування та аналітичне розробки проблем випускної роботи (15 – 20 сторінок текстової частини, 2 – 3 сторінки ілюстрацій)	Дослідження теоретичних основ теми, а саме: визначення основних категорій і понять, закономірностей розвитку явищ і процесів, що вивчаються систематизуються теоретичні підходи, наукові терміни, загальноекономічні показники, практичні основи стану дослідження (аналіз існуючих наукових підходів і їх адаптація до вирішення поставлених завдань). Теоретико-методологічні основи аналізу зовнішньоекономічної політики України та її пріоритетів з різних напрямків. Аналіз стану галузі, в якій функціонує досліджуваний об'єкт).
Розділ II Вхідні дані та аналіз ситуації, яку необхідно вирішити в випускній роботі (10 – 15 сторінок текстової частини, 2 – 3 сторінки ілюстрацій)	Аналіз даних про діяльність певного підприємства, організації або установи, на основі аналізу статистичної та інших джерел інформації, оцінюється стан об'єкта дослідження: дається загальна характеристика діяльності підприємства, характеристика організації та управління зовнішньоекономічною сферою, на основі аналізу визначаються позитивні і негативні аспекти діяльності, досліджуються сучасні тенденції розвитку. Огляд літератури за темою роботи, порівняльний аналіз підходів різних авторів до дослідження теми.
Розділ III Пропозиції (заходи) щодо практичної реалізації аналітичних розробок теми (10 – 15 сторінок текстової частини, 2 – 3 сторінки ілюстрацій)	Розробити і обґрунтувати пропозиції і рекомендації щодо подальшого розвитку і вдосконалення. Визначення відповідності використання придбаних світовим досвідом моделей і механізмів. Дослідження може бути проведено за допомогою комп'ютерних технологій з використанням економіко-математичне моделювання.
Висновки з роботи (2 – 5 сторінки записки, 1 сторінка ілюстрацій)	Стислий виклад головних положень роботи, їхньої новизни, практичної цінності, повноти вирішення поставлених завдань
Додатки до роботи	Допоміжні таблиці й графіки, використані для розроблення аналітичного розділу роботи Первинні дані по статистичному, бухгалтерського, управ-

Найменування структурного елемента	Приблизний зміст розділів
1	2
	лінського обліку; інші результати збору первинної інформації. Описи і тексти програм і т.п.
Джерела інформації, використані в роботі (перелік посилань)	Список літературних джерел (монографії, довідники, навчально-методична література та ін.), включаючи посібники кафедр університету Закони, укази, постанови державних органів Журнальні й газетні статті з питань розроблюваної теми й ін.

5. ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ВИКОНАННЯ РОБОТИ. ДОПУСК СТУДЕНТА ДО ЗАХИСТУ

5.1. Підготовка до виконання й виконання роботи проводиться відповідно до затвердженого навчального плану підготовки бакалавра

5.2. Основний зміст етапів і проведених робіт з підготовки й виконання роботи наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Етапи робіт	Зміст робіт	
	Початкові дані	Вихідні дані
1	2	3
1-й етап Вироб- нича	Наказ по університету про базу практики	Призначення керівника практики
	Призначення керівника роботи	Попереднє завдання на кваліфікаційну роботу
2-й етап Ви- ко-	Уточнення завдання й строків виконання розділів роботи	Складання разом з керівником календарного плану-графіка роботи
3-й етап Передзахист ро- боти	Робота студента за календарним планом-графіком над виконанням складових частин кваліфікаційної роботи	Підготовка текстової частини випускної роботи; підготовка креслярсько-графічних матеріалів до захисту перед ДЕК
	Консультації у керівника	Внесення корективів у зміст роботи
	Одержання відгуку від керівника роботи	Оформлення роботи

Етапи робіт	Зміст робіт	
	Початкові дані	Вихідні дані
1	2	3
	Підготовка роботи до передзахисту	Завершена пояснювальна записка й демонстраційні матеріали. Попередньо складена доповідь, узгоджена з керівником
	Передзахист на кафедрі	Рекомендація-оцінка готовності роботи й підготовки студента до захисту перед ДЕК
	Направлення до рецензента	Отримана резенція на кваліфікаційну роботу з відповідною оцінкою рецензента
4-й етап Захист роботи перед ДЕК	Допуск роботи до захисту	Рішення завідувача випускаючої кафедри
	Матеріали для захисту перед ДЕК	Кваліфікаційна робота в повному комплекті, особиста картка студента, що захищається, залікова книжка, звірена й повністю оформлена, відгук керівника роботи, резенція на роботу
	Захист перед ДЕК	Рішення ДЕК про результати захисту роботи
5-й етап Видача диплома	Позитивне рішення ДЕК щодо захисту Оформлення обхідного листа	Диплом бакалавра про закінчення навчання на відповідному кваліфікаційному рівні в університеті з відповідним додатком

5.3. Ознайомлення з можливими темами кваліфікаційних робіт на випускаючій кафедрі здійснюється не пізніше початку останнього семестру.

5.4. Видачу завдання на кваліфікаційну роботу проводять керівники випускаючої кафедри перед відправленням студентів на заключну виробничу практику.

5.5. Збір матеріалів для виконання роботи здійснюється під час виробничої практики.

5.6. Ще під час проходження практики студентів й керівників кваліфікаційної роботи варто ретельно проаналізувати зібрані матеріали на предмет повноти інформації, необхідної для виконання кваліфікаційної роботи.

У зібраних матеріалах потрібно дати оцінку тим негативним причинам, які зменшують ефективність господарської діяльності суб'єкта (підприємства в цілому або його окремих підрозділів).

5.7. Студент не повинен обмежуватися одержанням готових результатів, а зобов'язаний самостійно провести необхідні дослідження практичного й теоретичного характеру (розрахунки варіантів поліпшення економічних показників на основі даних підприємства й літературних джерел).

5.8. Рівень виконання програми практики й підготовки матеріалів для роботи перевіряється й оцінюється комісією випускаючої кафедри, що визначає можливість допуску студента до виконання кваліфікаційної роботи.

5.9. За рекомендацією комісії кафедри керівник кваліфікаційної (дипломної) роботи спільно із студентом провадять уточнення теми й конкретизацію її змістовної частини.

5.10. Розроблення роботи має здійснюватися відповідно до розробленого й затвердженого керівником календарного плану-графіка.

5.11. Остаточного виконану й оформлену випускником роботу перевіряє керівник, підписує її на титульному аркуші й із письмовим відгуком передає завідувачеві випускаючої кафедри.

5.12. Завідувач кафедри ухвалює рішення про проведення попереднього захисту.

5.13. Кваліфікаційна робота проходить попередній захист, метою якого є оцінювання відповідності кваліфікаційної роботи вимогам кафедри й підготовленості студента до захисту перед ДЕК.

5.14. На підставі відгуку керівника роботи й результату попереднього захисту завідувач випускаючої кафедри ухвалює рішення про допуск студента до захисту перед ДЕК, роблячи при цьому відповідний запис на титульному аркуші роботи.

5.15. Завідувач кафедри направляє закінчену кваліфікаційну роботу на рецензування.

5.16. Перед захистом студент має ознайомитися з відгуком і рецензією, проаналізувати їх і підготувати відповіді на зауваження.

5.17. До захисту не допускаються студенти, які не виконали навчальної програми і на момент подання кваліфікаційної роботи мають академічну заборгованість.

6 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

6.1 Загальні вимоги

Важливим етапом виконання кваліфікаційної роботи бакалавра є її оформлення. Від того, наскільки відповідально поставиться автор до оформлення своєї роботи, багато в чому буде залежати її якість і підсумкова оцінка.

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи бакалавра має бути виконана з дотриманням вимог до наукових праць, що містяться в національних стандартах ДСТУ 3008-2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення» та ДСТУ ГОСТ 7.1.2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003IDT)».

Пояснювальну записку друкують на комп'ютері на одній стороні аркуша формату А4 (210 x 297 мм) прямим шрифтом Times New Roman Суг) чорного кольору кеглем 14 через полуторний міжрядковий інтервал. Абзацний відступ має бути однаковим упродовж усього тексту й дорівнювати 12,5 мм.

Сторінка повинна мати такі поля: верхнє і нижнє – 20 мм; ліве – 25 мм; праве – 15 мм.

Структурні елементи «РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «СКРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ», «ДОДАТКИ» як розділи не нумерують, а їх назви є заголовками структурних елементів. Розділи і підрозділи повинні мати заголовки.

Заголовки структурних елементів та заголовки розділів треба друкувати великими літерами напівжирним шрифтом без крапки вкінці й вирівнюванням по центру без абзацу. Заголовки підрозділів і пунктів слід друкувати з абзацного відступу з великої літери напівжирним шрифтом без крапки вкінці. Якщо заголовок складається з кількох речень, їх розділяють крапкою. Розривати слова знаком переносу в заголовках заборонено.

Відстань між заголовком, приміткою, прикладом, рисунком, таблицею і подальшим або попереднім текстом має бути не менше ніж два міжрядкових інтервали або один рядок. Відстань між рядками заголовка, а також між двома заголовками є такою ж, як у тексті.

Не дозволено розміщувати назви розділу, підрозділу, пункту на останньому рядку сторінки.

Кожен розділ текстового документу слід починати з нової сторінки.

6.2 Нумерація сторінок роботи, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів

Сторінки роботи і додатки нумерують наскрізно арабськими цифрами у верхньому правому куточку сторінки.

Титульний аркуш входить до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки на ньому не проставляють.

Сторінки, на яких розташовані ілюстрації і таблиці, також включають у загальну нумерацію сторінок роботи.

Розділи, підрозділи нумерують арабськими цифрами.

Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи. Після номера розділу крапку не ставлять.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, розділених крапкою, наприклад, 1.1, 1.2.

Нумерація пунктів і підпунктів є порядковою в межах відповідних підрозділів або пунктів, наприклад, 2.3.5 – п'ятий пункт третього підрозділу другого розділу. Якщо підрозділ складається з одного пункту, то його не нумерують.

6.3 Рисунки

Усі графічні матеріали кваліфікаційної роботи (рисунки, графіки, схеми, діаграми тощо) мають однаковий підпис «Рисунок».

Рисунок розташовують одразу після тексту, де вперше посилаються на нього, або якнайближче до нього на наступній сторінці, а за потреби – в додатках.

Рисунки нумерують в межах кожного розділу. Номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлюють крапкою, наприклад, «Рисунок 3.2 – Назва рисунка» – другий рисунок третього розділу. Рисунки кожного додатка нумерують окремо. Наприклад, «Рисунок В.1 – Назва рисунка», тобто перший рисунок додатка В.

Назва рисунка має відображати його зміст, бути конкретною та стислою. Назву друкують малими літерами з першої великої літери та розміщують під рисунком посередині рядка.

Рисунки виконують на одній сторінці аркуша і розташовують так, щоб їх було зручно розглядати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Приклад графічного матеріалу показано на рисунку 1.

Рисунок 1 – Контент-аналіз поняття «інновації»

6.4 Таблиці

Таблиці застосовують для кращої наочності й зручності порівняння показників. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично тексту над таблицею. Назва таблиці має відбивати її зміст, бути точною, стислою.

При перенесенні частини таблиці на наступну сторінку назву розташовують тільки над першою частиною таблиці.

Цифрові дані у пояснювальній записці треба оформлювати як таблицю відповідно до форми, зображеної на рисунку 2.

Горизонтальні й вертикальні лінії, що розмежовують рядки таблиць, можна не наводити, якщо це не утруднює користування таблицею.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Допускається розміщувати таблицю вздовж довшої сторони листа. Вище і нижче таблиці необхідно залишати не менше одного вільного рядка.

Таблиці нумерують наскрізно арабськими цифрами в межах розділу, крім таблиць у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1 – Назва таблиці» – перша таблиця другого ро-

зділу. Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Наприклад, «Таблиця В.2 – Назва таблиці» – друга таблиця додатка В. Назву друкують малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею, відокремлюючи її тире від номера таблиці. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Рисунок 2 – Схема побудови таблиць

На кожну таблицю має бути посилання в тексті із зазначенням її номера. При посиланні слід вказувати слово «таблиця __ (табл. __)» із зазначенням її номера.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під другою або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині її головку і боковик.

Слово «Таблиця__» подають лише один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «Продовження таблиці __» і на останній сторінці – «Закінчення таблиці __» із зазначенням номера таблиці без повторення її назви.

Заголовки колонок і рядків таблиці слід друкувати з великої літери, а підзаголовки – із малих, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, які мають самостійне значення, друкують з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць розділові знаки не ставлять. Заголовки наводять в однині. Діагональне ділення головки таблиці не допускається.

Якщо частини таблиці розміщують поряд, у кожній частині повторюють головку таблиці; при розміщенні частин таблиці одна над одною повторюють боковик.

Графу «№ п/п» у таблицю не вводять. За необхідності порядкові номери показників зазначають у боковику таблиці перед їх назвою.

Текст із одного слова, який повторюється в графі таблиці, дозволяється замінювати лапками. Якщо текст, що повторюється, складається із двох і більше слів, то при першому повторенні його замінюють словом «Те саме», а надалі – лапками. Якщо повторюється тільки частина фрази, дозволяється цю частину замінити словом «Те саме» з доповненням додаткових відомостей. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, що повторюються, не дозволяється.

Якщо цифрові або інші дані у таблиці відсутні, то у графі ставлять прочерк. Цифри у графах таблиць, як правило, розміщують так, щоб класи чисел у всій графі були точно один під одним.

При вказуванні у таблицях послідовних інтервалів величин, що охоплюють усі значення ряду, перед ними пишуть «від», «більше» і «до», маючи на увазі «до... включно». В інтервалах, що охоплюють будь-які величини, між ними ставлять тире.

Нумерація граф таблиці арабськими цифрами допускається лише в тих випадках, коли в тексті документа є посилання на них, при розподілі таблиці на частини, а також при перенесенні частини таблиці на наступну сторінку.

За необхідності порядкові номери показників, параметрів або інших даних слід зазначати у першій графі таблиці безпосередньо перед їх найменуванням. Перед числовими значеннями показників порядкові номери в таблицях не проставляють.

У таблиці обов'язково слід наводити одиниці виміру. Якщо всі показники мають однакову розмірність, то її виносять у заголовок. У випадку різної розмірності одиниці виміру подають окремо в заголовках граф або рядків. Одиниці виміру вказують у скороченому вигляді відповідно до діючих стандартів.

6.5 Формули

Для відображення формул рекомендується застосовувати редактора формул Microsoft Equation.

Формули розташовують безпосередньо після тексту, в якому їх подають, посередині сторінки. Вище й нижче кожної формули має бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули мають порядкову нумерацію в межах розділу, якщо на них є посилання в тексті. Номер формули складається з номера роз-

ділу та її порядкового номера в межах цього розділу, розділених крапкою. Номер вказують на рівні формули у крайньому правому положенні в дужках. Наприклад, формула (2.3) – третя формула другого розділу.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, якій їх подано. Пояснення кожного символу й числового коефіцієнта слід наводити з нового рядка без абзацного відступу, починаючи зі слова “де” без двокрапки.

Переносити формули на наступний рядок допускається тільки на знаках виконаних операцій, причому знак операції на початку наступного рядка повторюють. При переносі формули на знаку операції «множення» застосовують знак « $\times$ ». Перенесення на знаку ділення « $:$ » слід уникати.

Формули, що подають одну за одною і не розділяють текстом, пишуть одну під одною і розділяють комами.

Якщо в позначенні числової величини використовують її одиницю виміру, то її вказують після числового значення без дужок через один пробіл.

Застосовують такі математичні знаки: ($=$), ($+$), ($-$), ($\square$ або $\cdot$), ($:$ або $/$). Якщо формули наводять в теоретичній частині, їх слід використовувати і при аналізі фактичного матеріалу.

6.6 Переліки

Переліки (за потреби) подають у розділах, підрозділах, пунктах і/або підпунктах. Перед переліком ставлять двокрапку. Якщо наводять переліки одного рівня підпорядкованості, на які у звіті немає посилань, то перед кожним із переліків ставлять знак «тире». Якщо у звіті є посилання на переліки, підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі — арабськими цифрами, далі — через знаки «тире». Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку.

У разі розвиненої та складної ієрархії переліків дозволено користуватися можливостями текстових редакторів автоматичного створення нумерації переліків (наприклад, цифра-літера-тире).

Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості.

6.7 Примітки й посилання

Примітки подають у звіті, якщо є потреба пояснень до тексту, таблиць, рисунків. Їх наводять безпосередньо за текстом, під рисунком (перед його назвою), під основною частиною таблиці (у її межах).

Одну примітку не нумерують. Слово «Примітка» друкують кеглем 12 через один міжрядковий інтервал з абзацного відступу з великої літери з крапкою вкінці. У тому самому рядку через проміжок з великої літери друкують текст примітки тим самим шрифтом.

У тексті пояснювальної записки можна робити посилання на структурні елементи роботи та інші джерела. У разі посилання на структурні елементи роботи зазначають відповідно номери розділів, підрозділів, пунктів, позицій переліків, рисунків, формул, рівнянь, таблиць, додатків.

Посилаючись, треба використовувати такі вирази: «у розділі 3», «див. 2.1», «відповідно до 2.3.4», «(рисунок 1.3)», «відповідно до таблиці 3.2», «згідно з формулою (3.1)», «(Додаток Г)» тощо.

Дозволено в посиланні використовувати загальноприйняті та стандартизовані скорочення згідно з ДСТУ 3582, наприклад, «згідно з рис. 10», «див. табл. 3.3» тощо.

Посилаючись на позицію переліку, треба зазначити номер структурного елемента звіту та номер позиції переліку з круглою дужкою, відокремлені комою. Якщо переліки мають кілька рівнів, то їх зазначають так: «відповідно до 2.3.4.1, б), 2)».

Посилання на джерело інформації, наведене в переліку джерел посилань, рекомендовано подавати так: номер у квадратних дужках, за яким це джерело зазначено в переліку джерел посилань. Наприклад, «у роботах [2, 3]»; цитата в тексті «... тільки 36 % респондентів відносять процес створення інформаційного суспільства до пріоритетних [3]».

У переліку посилань обов'язково слід указувати номер(и) сторінки(ок), звідки наведено цитату або цифрові дані, якщо їх немає в тексті роботи (наприклад [5, с. 327], [17, с. 28; 32, с. 245]). У Інтернет-посиланнях обов'язково вказати звертання до певного інформаційного ресурсу. Серед Інтернет-посилань найбільш доречними є посилання на офіційні сайти організацій та установ.

6.8 Перелік джерел посилань

Перелік джерел, на які є посилання в основній частині кваліфікаційної роботи, наводять у кінці пояснювальної записки перед додатками на новій сторінці. У переліку джерел посилань бібліографічні описи подають у порядку, за яким джерела вперше згадують у тексті. Порядкові номери бібліографічних описів у переліку джерел мають відпові-

дати посиланням на них у тексті звіту (номерні посилання). Бібліографічні описи джерел у переліку наводять згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1.

Джерела, на які є посилання лише в додатку, наводять в окремому переліку, який розміщують у кінці цього додатка. Зразки оформлення бібліографічного опису джерел подано у Додатку Д.

Перелік використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів:

а) у порядку появи посилань у тексті;

б) в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Основна вимога до укладання переліку використаних джерел – однотипне оформлення й дотримання чинного державного стандарту на бібліографічний опис творів.

Порядкові номери описів першоджерел у переліку є номерами посилань на джерела в основному тексті роботи.

Усі джерела в переліку посилань подають мовою оригіналу.

6.9 Додатки

Щоб уникнути переобтяження викладу тексту основної частини пояснювальної записки, у структурному елементі «Додатки» наводять такі відомості:

- які доповнюють або унаочнюють кваліфікаційну роботу;
- є необхідними для повноти звіту, але введення їх у основну частину звіту може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;
- не можуть бути послідовно розміщені в основній частині записки через великий обсяг або способи відтворення;
- є необхідними лише для фахівців конкретної галузі.

Додатки розміщують у порядку посилання на них у тексті. Додатки є продовженням тексту основної частини роботи, нумерація сторінок додатків – це продовження нумерації сторінок пояснювальної записки.

Кожний додаток слід починати з нової сторінки з вказівкою зверху посередині сторінки слова «ДОДАТОК» прописними літерами курсивом та відповідною великою літерою української абетки, яка його позначає, крім Г, Є, З, І, І, Й, О, Ч, Ї. Кожний додаток повинен мати заголовок, який друкують під словом «ДОДАТОК» малими літерами з першої великої симетрично тексту сторінки.

7. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Зброшурований у твердій палітурці рукопис завершеної кваліфікаційної роботи, яка підписана студентом та його науковим керівником, за наявності позитивної характеристики роботи в письмовому відгуку наукового керівника студент подає завідувачеві кафедри, який вирішує можливість дозволу до захисту. Допуск до захисту надається відповідним записом завідувача кафедри у висновку кафедри про кваліфікаційну роботу.

Після проведення попереднього захисту роботу реєструють на кафедрі, передають на зовнішню рецензію.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії (ЕК), графік роботи якої затверджує ректор університету.

На засідання ЕК до початку захисту студентом подаються такі документи:

- пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи;
- письмовий відгук керівника кваліфікаційної роботи;
- рецензія на кваліфікаційну роботу;
- інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність виконаної роботи (довідки про впровадження пропозицій студента у практичну діяльність підприємства, публікації з теми кваліфікаційної роботи та ін.).

Обсяг тексту доповіді має відповідати 8-10 хвилинам виступу. У доповіді має бути відображено: актуальність теми, мету і завдання роботи, основні результати аналізу матеріалів діючого підприємства й творчі розробки автора, елементи наукової новизни. Особливу увагу слід зосередити на обґрунтуванні пропозицій і рекомендацій та оцінюванні їх ефективності.

Перед захистом студентові слід уважно прочитати рецензію, особливо звернути увагу на висловлені рецензентом зауваження і по можливості усунути зазначені недоліки або дати аргументовану відповідь у доповіді.

Студент має послідовно ілюструвати доповідь наочними матеріалами й забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту. Він стисло доповідає комісії сутність проведеного дослідження, оцінює отримані результати, ілюструючи доповідь посиланнями на наочні матеріали.

Під час захисту важливо уникати розповсюджених помилок. Наведемо вимоги, яких важливо дотримуватись під час підготовки до захисту роботи:

1. Доповідь має бути ретельно підготовленою, не перевищувати встановлений регламентом час. Інакше в доповіді, як правило, упускаються головні моменти й членам екзаменаційної комісії важко уявити загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра.

Доповідь повинна мати вдалу структуру, відображаючи структуру кваліфікаційної роботи. Тоді стає зрозумілим, що мав зробити автор роботи і що саме він зробив. Якщо цього не дотримуватись, члени екзаменаційної комісії починають ставити запитання за тими напрямками, якими автор роботи не займався.

Здобувачу слід продумати інші області й перспективи застосування своєї розробки, крім тих, що розглянуті в його роботі.

Здобувачу необхідно відповідати саме на те запитання, яке було йому поставлено.

Здобувач має бути взмозі відповісти на зауваження рецензента, що були відомі йому заздалегідь.

Здобувач має впевнено орієнтуватись у поданій до захисту роботі, автором якої він є.

Після доповіді члени, присутні на захисті викладачі, спеціалісти ставлять студентів запитання щодо змісту роботи. Відповіді студента мають бути конкретними, аргументованими, короткими. За результатами захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні ЕК ухвалює рішення щодо оцінювання захисту і роботи в цілому (враховуючи відгук керівника, рецензента, зміст доповіді, відповіді на запитання), а також присвоєння відповідної кваліфікації і видачу диплома державного зразка.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Результати захисту кваліфікаційної роботи бакалавра визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», які оголошуються в цей же день (одразу ж після оформлення протоколів засідання державної екзаменаційної комісії, підписаних головою та членами державної комісії, які брали участь у засіданні).

Рішення ЕК про остаточну оцінку захисту кваліфікаційної роботи бакалавра ухвалюється відкритим голосуванням (звичайною більшістю голосів членів комісії, котрі брали участь у засіданні) на закритому засіданні ЕК та ґрунтується на рецензіях, відгуку наукового керівника, доповіді й відповідях студента в процесі захисту.

Студент, який виконав роботу вчасно, але отримав під час захисту незадовільну оцінку, тобто не захистив кваліфікаційну роботу бакалавра, відчислюється з вищого навчального закладу. Йому видається-

ся академічна довідка з правом повторного захисту протягом трьох років після закінчення вищого навчального закладу.

Для максимальної об'єктивності при оцінюванні роботи основними мають бути такі критерії:

- чітке формулювання студентом своїх думок;
- обґрунтованість мети, причини дослідження, логічність поставлених завдань і шляхи їх вирішення;
- адекватність у визначенні проблем;
- відповідність розроблення, аналізу, вирішення проблеми кваліфікаційному рівню бакалавра;
- змістовність і цілісність структури роботи;
- інформативність заголовків і підрозділів щодо їхнього змісту, а також їх зв'язок з іншим текстом;
- логічний зв'язок розглядуваної проблеми з поділом роботи на розділи і підрозділи;
- оригінальність, новизна погляду на об'єкт і предмет дослідження;
- вміння знаходити й опрацьовувати інформацію;
- використання сучасних методів оброблення і аналізу інформації;
- надійність методів дослідження;
- достатність глибини досліджень;
- обґрунтованість отриманих теоретичних висновків;
- чіткість формулювання висновків і рекомендацій;
- практична цінність результатів дослідження й можливість їх впровадження;
- внесок студента в дослідження цієї проблеми, самостійність в роботі;
- наявність всіх необхідних структурних елементів в роботі та їх логічна послідовність;
- зовнішній вигляд кваліфікаційної роботи бакалавра.

Кваліфікаційна робота бакалавра має містити висновки, що охоплюють матеріали кожного розділу, які свідчать про її наукову й практичну значущість.

Під час захисту також оцінюють ясність і ґрунтовність доповіді, відповідей на запитання, пояснень; наявність комунікативних навичок, таких, як уміння слухати, викладати свої думки, вести бесіду.

Студент має не лише написати творчу роботу, а й вміло її захистити.

9. ПОЛІТИКА ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>):

- самостійне виконання завдань, які передбачено у ході підготовки кваліфікаційної роботи (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».

ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
бакалавра
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 292 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ

1. Економіко-математичне моделювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства на прикладі (назва).
2. Економічне обґрунтування доцільності укладення зовнішньоторговельних контрактів.
3. Шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій з давальницькою сировиною.
4. Оцінка перспектив зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
5. Удосконалення планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
6. Удосконалення управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства (назва).
7. Оцінка валютних ризиків у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (назва).
8. Удосконалення діяльності спільних підприємств на зовнішньому ринку.
9. Оцінка економічної безпеки підприємства при виході на зовнішні ринки.
10. Удосконалення експортної (імпортної) діяльності підприємства (назва).
11. Використання інформаційних ресурсів у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
12. Удосконалення міжнародних розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (назва).
13. Оцінка міжнародної конкурентоспроможності підприємства (назва).
14. Удосконалення системи управління матеріальними активами в експортній діяльності підприємства.
15. Оцінки ризиків в умовах спільного підприємництва.
16. Розробка експортної маркетингової програми підприємства (назва).
17. Розробка стратегії виходу підприємства на зовнішній ринок.
18. Оцінка перспектив технологічного розвитку підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.
19. Формування маркетингової комунікативної політики підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.
20. Формування системи інтегрованого контролінгу на підприємстві – суб'єкті зовнішньоекономічної діяльності.

21. Формування стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства аерокосмічної (легкої, хімічної, металургійної та ін.) промисловості України.

22. Формування товарної (цінової) політики підприємства на зовнішньому ринку.

23. Перспективи впровадження інноваційних проектів в умовах спільного підприємництва.

24. Оптимізація джерел фінансування міжнародної інноваційної діяльності підприємства.

25. Організація та обґрунтування міжнародної рекламної діяльності підприємства.

26. Шляхи підвищення рівня корпоративної культури в зовнішньоекономічній діяльності підприємства.

27. Управління збутом експортної продукції підприємства на основі концепції маркетингу.

28. Організація та обґрунтування маркетингових досліджень на зовнішньому ринку.

29. Шляхи підвищення ефективності торгово-посередницьких операцій на зовнішньому ринку.

30. Організація та обґрунтування підготовки експортоорієнтованого виробництва на прикладі підприємства (назва).

31. Проблеми і перспективи взаємодії України та СОТ.

32. Взаємовідносини України з країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону: перспективи, проблеми і протиріччя.

33. Потенціал створення ТНК в Україні.

34. Геополітичні пріоритети України в сучасному світі.

35. Оцінка діяльності техніко-впроваджувальних СЕЗ на території України.

36. Ефективність іноземної інвестиційної діяльності та макроекономічні заходи її стимулювання в Україні.

37. Європейська інтеграційна перспектива України: варіанти стратегічних дій.

38. Європейська політика України: проблеми формування та реалізації.

39. Можливості використання досвіду зовнішньоекономічної політики інших країн в Україні.

40. Інтеграція України в процеси міжнародної міграції капіталу.

41. Інтеграція України в світовий ринок праці.

42. Конкурентоспроможність економіки України (макроекономічний аналіз).

43. Міжнародний аспект проблеми використання рекреаційного потенціалу України.

44. Можливості по створенню виробництва по імпортозаміщенню в Україні.

45. Співпраця України з Азіатськими республіками: проблеми і протиріччя.

46. Інформаційна безпека України на сучасному етапі: проблеми і протиріччя.

47. Особливості співпраці України з Всесвітньою туристською організацією – спеціалізованою установою ООН.

48. Взаємовідносини Європейського Союзу та України на сучасному етапі: потенціал, проблеми і протиріччя.

49. Економічний аспект сучасних українсько-польських міждержавних відносин.

50. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємства машинобудування (сільського господарства і т.д.).

51. Платіжний баланс і зовнішній борг України.

52. Потенціал розвитку зовні орієнтованої сфери послуг в Україні.

53. Проблеми співробітництва України з міжнародними валютно-кредитними організаціями (МВФ та інші).

54. Проблеми і перспективи розвитку Організації Чорноморського економічного співробітництва (в контексті інтересів України).

55. Розвиток і перспективи двосторонніх міжнародних економічних зв'язків України (на конкретному прикладі).

56. Транскордонне співробітництво України в умовах європейської інтеграції.

57. Розробка і реалізація міжнародної стратегії підприємств в умовах глобалізації.

58. Діяльність ЄС і його вплив на міжнародну економічну позицію України.

59. Співпраця України з міжнародними неурядовими організаціями

60. Співпраця України з міжнародними організаціями в галузі охорони навколишнього середовища (ЮНЕСКО та інші глобальні і регіональні організації).

61. Співпраця України з міжнародними організаціями в галузі сільського господарства і продовольства (ФАО, МФСР, ВПП).

62. Співпраця України з міжнародними туристичними організаціями (глобальними, спеціалізованими, галузевими, регіональними).

63. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах на сучасному етапі.

64. Особливості діяльності на міжнародних ринках транспортних послуг: український аспект.

65. Сучасні проблеми міграції робочої сили: український аспект.

66. Східне Середземномор'я в системі регіональних пріоритетів України.

67. Трансрегіональні міжнародні економічні зв'язки України з країнами Центральної Європи.

68. Міжнародні економічні відносини України і КНР на сучасному етапі.

69. Україно-білоруські (молдавські, німецькі, турецькі, французькі) економічні відносини на сучасному етапі: потенціал, проблеми і протиріччя.

70. Фактор транснаціональної злочинності в сучасних міжнародних економічних відносинах.

71. Шляхи формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.

72. Характер і динаміка співробітництва України з інститутами ОБСЄ.

73. Цінова політика і конкурентоспроможність підприємств на міжнародному ринку.

74. Експортний потенціал України: фактори розвитку та структурні зміни.

75. Зовнішньоторговельний потенціал України (регіону) і напрямки його використання.

76. Державне регулювання зовнішньої торгівлі (товарами, послугами) і напрямки його вдосконалення.

77. Державна політика регулювання і сприяння інвестиційній діяльності в Україні.

78. Імпортна політика України: особливості розвитку та шляхи вдосконалення.

79. Регіональний вектор зовнішньоторговельної політики України.

80. Проблеми розвитку експортної (імпортної) зовнішньоторговельної політики України.

81. Протекціонізм і фритрейдерство у зовнішній торгівлі України.

82. Митна політика України і проблеми захисту вітчизняного ринку товарів.

83. Митне регулювання товаропотоків у зовнішній торгівлі України (регіону).

84. Шляхи вдосконалення митного регулювання зовнішньої торгівлі.

85. Удосконалення банківського обслуговування зовнішньоекономічної (зовнішньоторговельної) діяльності підприємства.

86. Розробка і обґрунтування інвестиційних проектів в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

87. Залучення іноземного капіталу як шлях до поліпшення економічного становища регіонів України.

88. Шляхи формування ефективної інвестиційної інфраструктури України.
89. Особливості діяльності організації з іноземними інвестиціями.
90. Міграційні проблеми України та шляхи їх вирішення.
91. Проблеми регулювання міжнародних міграційних потоків в Україні.
92. Розвиток міжнародних науково-технічних зв'язків вітчизняних науково-дослідних організацій.
93. Розробка і впровадження інформаційної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю організації.
94. Спільне підприємництво як фактор залучення українських підприємств в систему міжнародного поділу праці.
95. Роль транснаціональних компаній в економіці України (регіону).
96. Пріоритети державної політики щодо розвитку ТНК Україна.
97. Проблеми та методи балансування інтересів іноземного інвестора і регіону.
98. Особливості міжнародної торгівлі (товарами, послугами) і динаміка її розвитку в Україні.
99. Роль зустрічній торгівлі в міжнародній економічній діяльності України.
100. Удосконалення процесу ціноутворення торгового підприємства в системі зовнішньої торгівлі.
101. Торгові війни і їх зв'язок з експортної та імпоротної діяльністю України
102. Управління конкурентоспроможністю експортної продукції організації.
103. Формування і використання товарного знака в діяльності організації на зовнішньому ринку.
104. Організація міжнародної виставкової та ярмаркової діяльності підприємства.
105. Організація реклами в зовнішньоторговельній діяльності організації.
106. Роль міжнародного франчайзингу в розвитку торговельних мереж України.
107. Міжнародний лізинг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
108. Вплив міжнародного лізингу на підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.
109. Перспективи виходу українського страхового бізнесу на міжнародні ринки.
110. Розвиток транспортних послуг як фактор виходу українських підприємств на зовнішні ринки.

111. Роль міжнародних транспортних коридорів в розвитку економіки країни (регіону).

112. Оцінка впливу зміни валютного курсу на динаміку зовнішньої торгівлі країни (регіону).

113. Регулювання валютних операцій комерційних банків в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

114. Спеціальні (вільні) економічні зони в міжнародній економічній діяльності України.

115. Зовнішньоекономічний аспект створення та функціонування технополісів і бізнес інкубаторів.

116. Проблеми та перспективи залучення іноземних кредитів в економіку України.

117. Організація і особливості діяльності філій іноземних корпорацій в Україні (на конкретному прикладі).

118. Інвестиційна діяльність міжнародних фінансових інститутів системи Організації Об'єднаних Націй.

119. Роль дослідження кон'юнктури зарубіжного ринку в діяльності українських експортерів.

120. Геоелекономічна стратегія України в контексті розвитку транскордонного співробітництва.

121. Перспективи участі регіонів України у транскордонному співробітництві.

122. Методологія та інструменти оцінки інвестиційної привабливості країни (регіону, галузі, підприємства)

123. Інвестиційні ризики в міжнародній інвестиційній діяльності та способи їх мінімізації (досвід управління ризиками іноземних фірм в Україні)

124. Аналіз ефективності митних послуг і розробка шляхів її підвищення (на прикладі діяльності митних брокерів)

125. Оцінка впливу валютно-фінансових умов платежу на ефективність експортно-імпоротної діяльності фірми (на прикладі конкретного підприємства).

126. Особливості підбору персоналу та формування кадрового потенціалу підприємства з іноземними інвестиціями (на прикладі конкретного підприємства).

127. Довгострокове прогнозування динаміки валютних курсів і можливості його практичного використання.

128. Формування та підвищення ефективності каналів збуту продукції підприємства орієнтованого на зовнішні ринки.

129. Аналіз та ефективність введення нецінових методів конкурентної боротьби підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринках.

130. Конкурентні переваги підприємства на європейському ринку і способи їх посилення.

131. Порівняльна характеристика ефективності застосування інструментів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності по відношенню до підприємств машинобудівного комплексу.

132. Розробка стратегії і тактики співпраці підприємства машинобудівного комплексу України з іноземними партнерами.

133. Організація співпраці вітчизняних фірм, що займаються розробкою програмного забезпечення, з іноземними партнерами.

134. Організація збуту імпортованих автомобілів в умовах національної тарифної політики (на прикладі конкретного підприємства).

135. Афіліативна діяльність вітчизняних виробників на зарубіжних ринках (на прикладі конкретного підприємства).

136. Обґрунтування експортного орієнтування виробників сільськогосподарської продукції в умовах державного стимулювання (на прикладі конкретного підприємства).

137. Планування діяльності по залученню іноземних інвестицій в телекомунікаційний сектор української економіки (на прикладі конкретного підприємства).

138. Роль інновацій в сучасній системі розвитку міжнародних економічних відносин.

139. Обґрунтування застосування інформаційних технологій в забезпеченні діяльності фінансової установи з обслуговування іноземних підприємств (на прикладі конкретного підприємства).

140. Оцінка стану та перспектив розвитку світового ринку авіаперевезень (по регіонах).

141. Тенденції та перспективи розвитку світового ринку середньомігстральних літаків.

142. Тенденції та перспективи розвитку світового ринку далекомагістральних літаків.

143. Тенденції та перспективи розвитку світового ринку літаків комерційного класу.

144. Тенденції та перспективи розвитку світового ринку вертольотів.

145. Тенденції та перспективи розвитку світового ринку ракетно-космічної техніки.

Примітки до типової тематики робіт

1. Назви тем кваліфікаційних робіт мають типовий характер, а тому формулювання можуть бути змінені з урахуванням конкретних умов.

2. Кожна тема у своїй назві має незакінчений вигляд, тому що не зазначено конкретний об'єкт, для якого тему сформульовано. Тому здобувач вищої освіти має право запропонувати власну тему з необ-

хідним обґрунтуванням доцільності її розроблення, попередньо узгодивши її із керівником. У процесі вибору теми враховується її актуальність, відповідність спеціалізації, планам кафедри, науковим та практичним інтересам здобувача.

Приклади оформлення бібліографічного списку у ПЕРЕЛІКУ ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106
2. Лавров, Е. В. Трансграничное сотрудничество: проблемы, перспективы и экономическая безопасность [Електронний ресурс] / Е.В. Лавров // Журнал «Фундаментальные исследования» – 2016. – № 11 (часть 5) – С. 1026-1030. – Режим доступу : <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=41296>
3. Устич, С. І. Методика індексації транскордонного співробітництва / С. І. Устич // Посібник із індексації та моніторингу транскордонного співробітництва. – Ужгород : Ліра, 2012. – С. 5-71.
4. Бабанська, О. В. Транскордонне співробітництво в ЄС: механізм функціонування та етапи становлення [Електронний ресурс] / О. В. Бабанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017 – Випуск 11. – С. 6-10. – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/11_2017ua/3.pdf
5. International Handbook on the Economics of Integration, Volume III Factor Mobility, Agriculture, Environment and Quantitative Studies Edited by Miroslav N. Jovanovi, United Nations Economic Commission for Europe, Geneva, Switzerland and Global Studies Institute, University of Geneva, Switzerland 2011. 496 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.elgaronline.com/view/9781849804271.xml>
6. Single European Act Official Journal of the European Communities, L 169, 29 June 1987 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1987:169:FULL&from=EN>.
7. Pasi, P. 2007. Euroregions as micro-models of European integration. In Euroregions – the Alps–Adriatic context, ed. J. Langer, 73–9. Frankfurt am Main: Peter Lang. – P. 76.

8. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082\(2006\)_en.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082(2006)_en.pdf).

9. INTERACT Homepage ETC European Territorial Cooperation [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.interact-eu.net/etc_2014/european_territorial_cooperation/486/14849.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Закон України про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18>.

2. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (за-реєстровано в Мінюсті 3 лютого 2017 р. № 155/30023) [Електронний ресурс]. – Режим досту-пу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>.

3. Давидова І. О. Використання активних методів навчання при викладанні економічних дисциплін / І. О. Давидова // Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців. Інте-грація освіти, науки та виробництва – запорука ефективного навчаль-ного процесу : матеріали Всеукр. наук.-метод. конференції. – Харків : ХДУХТ, 2013. – С. 57–58.

4. ДСТУ 3008:2015. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення [Електронний ресурс]. – Режим до-ступу: http://web.znu.edu.ua/NIS//2017/3659_3008-2015.pdf.

5. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотеч-ної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [Елек-тронний ресурс]. – Режим доступу: (ГОСТ 7.1-2003, IDT) http://ftfsite.ru/wp-content/files/Library_Standart.pdf

6. ДСТУ 3582–97. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та прави-ла. – На зміну ДСТУ 3582–97 ; чинний з 01.07.98. – К. : Держстандарт України, 1998. – 26 с.

1.

ЗМІСТ

1. Мета й завдання заключного етапу підготовки бакалавра і спеціаліста в університеті.....	3
2. Загальні положення про розроблення кваліфікаційної (диплом-ної) роботи бакалавра	9
3. Вибір теми роботи.....	10
4. Структура й зміст роботи.....	11
5. Етапи організації й виконання роботи. Допуск студента до захисту.....	16
6. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра	19
7. Порядок подання та захист кваліфікаційної роботи бакалавра ...	27
8. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра.....	28
9. Політика підготовки та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра.....	29
Тематика кваліфікаційних робіт бакалавра зі спеціальності “маркетинг”	31
Приклади оформлення бібліографічного списку у Переліку джерел посилань.....	38
Бібліографічний список.....	39

ДОДАТОК А
Титульний аркуш кваліфікаційної роботи
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Факультет програмної інженерії та бізнесу

Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин

**Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи**

бакалавра

на тему «_____»

ХАІ.605. номер групи.21В.292. номер залікової книжки ПЗ

Виконав:

здобувач(ка) 4 курсу, групи № _____

Галузь знань 29 Міжнародні відно-
сини

(код та найменування)

Спеціальність _____

292 Міжнародні економічні відносини

(код та найменування)

Освітня програма Міжнародна еконо-
міка

(найменування)

(прізвище й ініціали студента)

Керівник _____

(прізвище й ініціали)

Рецензент _____

(прізвище й ініціали)

Харків – 2021 рік

ДОДАТОК Б

Лист завдання

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Факультет програмної інженерії та бізнесу
Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма Міжнародна економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ І. О. Давидова
(підпис)

«___» _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я **НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи _____

керівник кваліфікаційної роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Університету № _____ від «__» _____ року

2. Термін подання здобувачем кваліфікаційної роботи «__» 20__ року

3. Вихідні дані до роботи – міжнародна статистична звітність

4. Зміст пояснювальної записки (перелік завдань, які потрібно виконати):

5. Перелік ілюстративного матеріалу:

– вступ (назва, мета, об'єкт, предмет, завдання кваліфікаційної роботи);

– ВИСНОВКИ.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Статистично-описовий			
Аналітичний			
Вирішення проблеми			

Нормоконтроль _____ « ____ » _____ 20__ р.
 (підпис) (ініціали та прізвище)

7. Дата видачі завдання « ____ » _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Відмітка про виконання
1	Вибір теми, обґрунтування її актуальності і визначення рівня її розробленості; вибір об'єкта, предмета, формулювання мети і завдань дослідження		
2	Збирання необхідної наукової та статистичної інформації, пошук, вивчення і аналіз літературних та інших джерел за темою дослідження		
3	Оброблення і аналіз результатів дослідження		
4	Написання тексту роботи, оформлення її вступу, висновків, переліку посилань та додатків		
5	Оформлення роботи відповідно до стандартів та проходження нормоконтролю		
6	Одержання відгуку керівника та рецензії	червень	
7	Передзахист	11.06.2021 р.	
8	Підготовка до захисту	15.06.2021 р.	

Здобувач_____
(підпис)_____
(ініціали та прізвище)**Керівник кваліфікаційної роботи**_____
(підпис)_____
(ініціали та прізвище)

ДОДАТОК В

РЕФЕРАТ (українською)

Дипломна робота бакалавра: 3 розділи, 67 с., 9 рис., 10 табл., 4 додатки, 40 джерел.

ІННОВАЦІЇ, ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС, ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ, ГЛОБАЛЬНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОСТІР, ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.

Об'єкт дослідження – сучасні інноваційні процеси в системі розвитку міжнародних економічних відносин.

Предмет дослідження – інноваційна діяльність за кордоном і в Україні (сучасний рівень, причини відставання, резерви активізації, перспективні напрямки розвитку та комерціалізації, в тому числі на світовому ринку).

Метою роботи є визначення та узагальнення світової практики інноваційної діяльності, вироблення на цій основі рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного середовища в Україні та підвищення ефективності й посилення експортної спрямованості вітчизняних інновацій.

Методи дослідження – загальні методи аналізу, систематизації, класифікації та узагальнення; статистичний та порівняльний аналіз; метод логічного мислення.

У роботі досліджено формування інноваційного середовища в світовій економіці; проаналізовані особливості інноваційної діяльності в окремих групах країн; розглянуто проблематику розвитку інноваційної діяльності та шляхи її подолання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності в економіках різних груп країн, з урахуванням економіки України, включаючи інноваційної системи та механізмів її функціонування.

ABSTRACT (англійською)

Thesis of the bachelor: 3 sections, 67 pages, 9 figures, 10 tables, 4 appendices, 40 sources.

INNOVATION, INNOVATIVE ACTIVITY, INNOVATION PROCESS, KNOWLEDGE ECONOMY, GLOBAL INNOVATION SPACE, INNOVATION ENVIRONMENT.

The object of research is modern innovation processes in the system of development of international economic relations.

The subject of the research is innovative activity abroad and in Ukraine (current level, reasons for lag, activation reserves, perspective directions of development and commercialization, including on the world market).

The purpose of the work is to define and generalize the world practice of innovation, to develop on this basis recommendations for improving the innovation environment in Ukraine and increase the efficiency and strengthen the export orientation of domestic innovations.

Research methods - general methods of analysis, systematization, classification and generalization, statistical and comparative analysis; method of logical thinking.

The formation of the innovation environment in the world economy is investigated in the work; the peculiarities of innovation activity in separate groups of countries are analyzed, the problems of development of innovation activity and ways of its overcoming are considered.

The practical significance of the obtained results is to develop recommendations for improving the efficiency of innovation in the economies of different groups of countries, taking into account the economy of Ukraine, including the innovation system and mechanisms for its functioning.

ДОДАТОК Г
Приклад змісту кваліфікаційної роботи

Тема: «Роль інновацій в сучасній системі розвитку міжнародних економічних відносин»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	9
1.1 Сутність інновацій та їх види.....	9
1.2 Вплив інновацій на МEB.....	15
2 ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОКРЕМИХ ГРУПАХ КРАЇН.....	22
2.1 Інноваційна діяльність в розвинених країнах.....	22
2.2 Інноваційна діяльність в країнах, що розвиваються.....	30
2.3 Інноваційна діяльність в країнах з перехідною економікою.....	34
3 ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	42
3.1. Сучасний стан українського інноваційного потенціалу.....	42
3.2. Рекомендації щодо подолання проблем розвитку інноваційної діяльності в світі та в Україні.....	46
ВИСНОВОК.....	48
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ.....	52
ДОДАТОК А. Класифікація інновацій.....	56
ДОДАТОК Б. Взаємозв'язок та вплив інновацій на МEB.....	57
ДОДАТОК В. Примітки до таблиці.....	58
ДОДАТОК Г. Ілюстративний матеріал.....	59

Тема: «Транскордонне співробітництво України в умовах європейської інтеграції»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	9
1.1 Сутність дефініції «транскордонне співробітництво» та особливості процесу.....	9
1.2 Механізм функціонування та етапи становлення транскордонного співробітництва в Європі	14
1.3 Проблем та перешкоди розвитку транскордонного співробітництва у євро регіоні	19
2 АНАЛІЗ СТАНУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ЄВРОРЕГІОНІ	28
2.1 Аналіз основних проектів транскордонного співробітництва ЄС та ефективності їх виконання в Україні	28
2.2 Сучасний стан і перспективи розвитку транскордонного співробітництва за участю прикордонних регіонів України	38
2.3 Аналіз показників економічного розвитку регіонів	48
3 АКТИВІЗАЦІЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	53
3.1 Оцінка дії факторів впливу на процес активізації транскордонного співробітництва України в умовах європейської інтеграції	53
3.2 Рекомендації щодо вирішення проблем транскордонного співробітництва у євро регіоні за участю прикордонних територій України.....	56
ВИСНОВКИ.....	64
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ.....	68
ДОДАТОК А. Пріоритети проектів СОП «Румунія-Україна».....	76
ДОДАТОК Б. СОП «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна».....	77
ДОДАТОК В. Економічний розвиток регіонів	81
ДОДАТОК Г. Рекомендації щодо активізації ТКС у євро регіоні.....	84
ДОДАТОК Д. Ілюстративний матеріал.....	86